Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

11. februar 2021 *

»Præjudiciel forelæggelse – artikel 45 TEUF – arbejdskraftens frie bevægelighed – artikel 49 TEUF – etableringsfrihed – artikel 56 TEUF – fri udveksling af tjenesteydelser – udførelse af havnearbejde – havnearbejdere – adgang til erhvervet og ansættelse – de nærmere vilkår for anerkendelse af havnearbejdere – havnearbejdere, der ikke er optaget i den i henhold til national lovgivning fastsatte pulje af arbejdstagere – begrænsning af arbejdsaftalens varighed – havnearbejdernes mobilitet mellem forskellige havneområder – arbejdstagere, der udfører logistisk arbejde – sikkerhedscertifikat – tvingende almene hensyn – sikkerhed i havneområder – beskyttelse af arbejdstagerne – proportionalitet«

I de forenede sager C-407/19 og C-471/19,

angående to anmodninger om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Raad van State (domstol i forvaltningsretlige sager, Belgien) (sag C-407/19) og Grondwettelijk Hof (forfatningsdomstol, Belgien) (sag C-471/19) ved afgørelser af 16. maj og af 6. juni 2019, indgået til Domstolen henholdsvis den 24. maj og den 20. juni 2019, i sagerne

Katoen Natie Bulk Terminals NV,

General Services Antwerp NV

mod

Belgische Staat (sag C-407/19),

og

Middlegate Europe NV

mod

Ministerraad (sag C-471/19),

procesdeltagere:

Katoen Natie Bulk Terminals NV,

General Services Antwerp NV,

Koninklijk Verbond der Beheerders van Goederenstromen (KVBG) CVBA,

MVH Logistics en Stuwadoring BV,

* Processprog: nederlandsk.

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, M. Vilaras (refererende dommer), og dommerne N. Piçarra, D. Šváby, S. Rodin og K. Jürimäe,

generaladvokat: M. Campos Sánchez-Bordona,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– General Services Antwerp NV, Katoen Natie Bulk Terminals NV og Middlegate Europe NV ved advocaten M. Lebbe og E. Simons,

– den belgiske regering ved L. Van den Broeck, M. Jacobs og C. Pochet, som befuldmægtigede, bistået af advocaten P. Wytinck, D. D'Hooghe og T. Ruys,

– Europa-Kommissionen ved A. Nijenhuis, S.L. Kalėda og B.-R. Killmann, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 10. september 2020,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningerne om præjudiciel afgørelse vedrører i sag C-407/19 fortolkningen af artikel 34 TEUF, artikel 35 TEUF, artikel 45 TEUF, artikel 49 TEUF, artikel 56 TEUF, artikel 101 TEUF, artikel 102 TEUF og artikel 106, stk. 1, TEUF og i sag C-471/19 fortolkningen af artikel 49 TEUF og 56 TEUF, artikel 15 og 16 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«) og lighedsprincippet.

2 Anmodningerne er blevet indgivet i forbindelse med tvister mellem – i sag C-407/19 – på den ene side Katoen Natie Bulk Terminals NV og General Services Antwerp NV og på den anden side Belgische Staat (den belgiske stat) og – i sag C-471/19 – Middlegate Europe NV og Ministerraad (ministerrådet, Belgien) vedrørende gyldigheden af visse bestemmelser i belgisk ret om organiseringen af havnearbejde og navnlig om disse bestemmelsers forenelighed med EU-retten.

Belgisk ret

Lov om arbejdsaftaler

3 I belgisk ret er den almindelige ordning for arbejdsaftaler, herunder for arbejdstagere, indført ved wet betreffende de arbeidsovereenkomsten (lov om arbejdsaftaler) af 3. juli 1978 (*Belgisch Staatsblad*, 22.8.1978, s. 9277).

Lov om havnearbejde

4 Artikel 1 i wet betreffende de havenarbeid (lov om havnearbejde) af 8. juni 1972 (*Belgisch Staatsblad*, 10.8.1972, s. 8826), i den affattelse, der finder anvendelse på de faktiske omstændigheder i hovedsagerne (herefter »lov om havnearbejde«), bestemmer:

»I havneområderne er det forbudt at lade havnearbejde udføre af andre end anerkendte havnearbejdere.«

5 Denne lovs artikel 2 bestemmer:

»Afgrænsningen af havneområder og af havnearbejde som fastlagt af kongen […] finder anvendelse med henblik på denne lov.«

6 Det nævnte direktivs artikel 3 har følgende ordlyd:

»Betingelserne og de nærmere vilkår for at blive anerkendt som havnearbejder fastsættes af kongen efter udtalelse fra det paritetiske udvalg, der er kompetent med hensyn til det pågældende havneområde.

[…]«

7 Samme lovs artikel 3a bestemmer:

»Efter udtalelse fra det paritetiske udvalg, der er kompetent med hensyn til det pågældende havneområde, kan kongen påbyde arbejdsgivere, der ansætter havnearbejdere i det pågældende havneområde, at lade sig optage i en af kongen anerkendt arbejdsgiverorganisation og, i egenskab af repræsentant herfor, at overholde alle de forpligtelser, som i henhold til lovgivningen om individuelt og kollektivt arbejde og den sociale lovgivning påhviler arbejdsgivere, der ansætter havnearbejdere.

For at blive anerkendt skal den i ovenstående afsnit nævnte arbejdsgiverorganisation have hovedparten af de pågældende arbejdsgivere som medlemmer.«

Kongelig bekendtgørelse af 1973

8 Artikel 1 i koninklijk besluit tot oprichting en tot vaststelling van de benaming en van de bevoegdheid van het Paritair Comité van het havenbedrijf (kongelig bekendtgørelse om oprettelse af og fastsættelse af betegnelsen for det paritetiske udvalg for havnedriften og dette udvalgs kompetence) af 12. januar 1973 (*Belgisch Staatsblad*, 23.1.1973, s. 877), i den affattelse, der finder anvendelse på de faktiske omstændigheder i hovedsagerne (herefter »kongelig bekendtgørelse af 1973«), bestemmer:

»Der nedsættes et paritetisk udvalg, »Det paritetiske udvalg for havnedriften« (som har kompetence med hensyn til arbejdstagerne generelt og deres arbejdsgivere), for:

alle arbejdstagere og deres arbejdsgivere, som på havneområderne:

A. som hoved- eller bibeskæftigelse udfører havnearbejde, dvs. enhver håndtering af gods, som skal befordres over havet eller ad indre vandveje, med jernbane eller lastbil og hermed forbundne tjenesteydelser, uanset om disse aktiviteter foregår i dokker, på sejlbare vandveje, på kajen eller i anlæg, der er beregnet til indførsel, udførsel og transit af gods, samt enhver håndtering af gods, som fra kajen i industrianlæg skal befordres over havet eller ad indre vandveje.

Der forstås ved:

1. Godshåndtering:

a) gods: alt gods samt alle containere og transportmidler, idet alene nedenstående udelukkes:

– transport af olie i bulk, afledte olieprodukter (væsker) og flydende råmaterialer til raffinaderier, den kemiske industri samt oplagrings- og forarbejdningsaktiviteter på olieanlæg

– fisk, der fragtes på fiskerfartøjer

– flydende gasser under tryk og i bulk.

b) håndtering: lastning, losning, stuvning, omstuvning, omladning, losning af massegods, klargøring til afgang, opdeling, sortering, placering, stabling og nedtagning samt sammensætning og fordeling af de enkelte ladninger.

2. Accessoriske tjenesteydelser, der er forbundet med dette gods: afmærkning, vejning, opmåling, måling af rumfang, verificering, modtagelse, beskyttelse (med undtagelse af de beskyttelsestjenester, der leveres af virksomheder, som henhører under det paritetiske udvalgs kompetence med hensyn til bevogtning og/eller overvågning på vegne af virksomheder, som rapporterer til det paritetiske udvalg for havnedriften), levering, prøvetagning og forsegling, fastgørelse og løsgørelse.

[…]«

Kongelig bekendtgørelse af 2004

9 Før ændringen ved koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 5 juli 2004 betreffende de erkenning van havenarbeiders in de havengebieden die onder het toepassingsgebied vallen van de wet van 8 juni 1972 betreffende de havenarbeid (kongelig bekendtgørelse om ændring af kongelig bekendtgørelse af 5.7.2004 om anerkendelse af havnearbejdere på de havneområder, der omfattes af anvendelsesområdet for lov af 8.6.1972 om havnearbejde) af 10. juli 2016 (*Belgisch Staatsblad*, 13.7.2016, s. 43879, herefter »kongelig bekendtgørelse af 2016«) bestemte artikel 2 i koninklijk besluit betreffende de erkenning van havenarbeiders in de havengebieden die onder het toepassingsgebied vallen van de wet van 8 juni 1972 betreffende de havenarbeid (kongelig bekendtgørelse om anerkendelse af havnearbejdere på de havneområder, der omfattes af anvendelsesområdet for lov af 8.6.1972 om havnearbejde, herefter »kongelig bekendtgørelse af 2004«) af 5. juli 2004 (*Belgisch Staatsblad*, 4.8.2004, s. 58908):

»Efter anerkendelsen placeres havnearbejderne enten i »den generelle pulje« eller i »den logistiske pulje«.

De havnearbejdere, der placeres i den generelle pulje, anerkendes med henblik på at udføre enhver form for havnearbejde som omhandlet i artikel 1 i [kongelig bekendtgørelse af 1973].

De havnearbejdere, der placeres i den logistiske pulje, anerkendes med henblik på at udføre havnearbejde som omhandlet i artikel 1 i [kongelig bekendtgørelse af 1973] på områder, hvor gods med henblik på forberedelse af videredistribution eller forsendelse undergår en forandring, der indirekte fører til en konstaterbar merværdi.«

10 I kongelig bekendtgørelse om anerkendelse af havnearbejdere på de havneområder, der omfattes af anvendelsesområdet for lov af 8. juni 1972 om havnearbejde, som ændret ved kongelig bekendtgørelse af 2016 (herefter »kongelig bekendtgørelse af 2004, som ændret«), blev bl.a. begrebet »pulje« erstattet af begrebet »pool«. Artikel 1 i kongelig bekendtgørelse af 2004, som ændret, bestemmer:

»Stk. 1. I hvert havneområde anerkendes havnearbejdere af det nedsatte paritetiske udvalg, i det følgende benævnt »det administrative udvalg«, som er oprettet under det paritetiske underudvalg, der er kompetent i forhold til det pågældende havneområde.

Dette administrative udvalg består af:

1° en formand og en næstformand

2° fire faste medlemmer og fire suppleanter, der udpeges af de arbejdsgiverorganisationer, som er repræsenteret i det paritetiske underudvalg

3° fire faste medlemmer og fire suppleanter, der udpeges af de arbejdstagerorganisationer, som er repræsenteret i det paritetiske underudvalg

4° en eller flere sekretærer.

Bestemmelserne i koninklijk besluit van 6 november 1969 tot vaststelling van de algemene regels voor de werking van de paritaire comités en paritaire subcomités [(kongelig bekendtgørelse af 6.11.1969 om fastlæggelse af de generelle regler for de paritetiske udvalgs og underudvalgs virksomhed)] og de særregler, der er fastsat i denne kongelige bekendtgørelses artikel 10, finder anvendelse på det administrative udvalgs virksomhed.

Stk. 2. Ansøgninger om anerkendelse indgives skriftligt til det kompetente paritetiske underudvalg ved hjælp af en formular til dette formål.

Det angives i ansøgningen, om den vedrører en ansættelse i poolen eller uden for denne.

Stk. 3. Med forbehold af stk. 1, [første] afsnit, for så vidt angår arbejdstagere, der udfører arbejde som omhandlet i artikel 1 i [kongelig bekendtgørelse af 1973], på områder, hvor gods med henblik på forberedelse af videredistribution eller forsendelse undergår en forandring, der indirekte fører til en konstaterbar merværdi, og som skal råde over et sikkerhedscertifikat med betegnelsen »logistiske arbejdstagere«, gælder dette sikkerhedscertifikat som anerkendelse som omhandlet i [lov om havnearbejde].

En arbejdsgiver, der har indgået en arbejdsaftale med en arbejdstager, ansøger om udstedelse af sikkerhedscertifikatet med henblik på udførelse af det i det foregående afsnit omhandlede arbejde, og udstedelsen af certifikatet sker mod forevisning af arbejdsaftalen og et identitetskort. De nærmere vilkår for den procedure, der skal følges, er fastsat ved kollektiv arbejdsoverenskomst.«

11 Denne kongelige bekendtgørelses artikel 2 har følgende ordlyd:

»Stk. 1. De i artikel 1, stk. 1, [første] afsnit, omhandlede havnearbejdere kan, når de er blevet anerkendt, eventuelt optages i poolen af havnearbejdere.

Der tages hensyn til behovet for arbejdskraft ved anerkendelse med henblik på optagelse i poolen.

Stk. 2. Havnearbejdere, der er optaget i poolen, anerkendes for en tidsbegrænset periode eller for ubestemt tid.

De nærmere vilkår for anerkendelsens varighed fastsættes ved kollektiv arbejdsoverenskomst.

Stk. 3. Havnearbejdere, der ikke er optaget i poolen, ansættes på grundlag af en arbejdsaftale i henhold til lov […] om arbejdsaftaler.

Anerkendelsens varighed er begrænset til denne arbejdsaftales varighed.«

12 Den nævnte kongelige bekendtgørelses artikel 4 er affattet som følger:

»Stk. 1. Med henblik på den i artikel 1, stk. 1, første afsnit, omhandlede anerkendelse som havnearbejder finder følgende betingelser anvendelse:

[…]

2° Arbejdstageren skal erklæres helbredsmæssigt egnet af den eksterne tjeneste for forebyggelse og beskyttelse på arbejdspladsen, som den som repræsentant udpegede arbejdsgiverorganisation tilhører i henhold til artikel 3a i [lov om havnearbejde].

3° Arbejdstageren skal have bestået de psykotekniske prøver, der afholdes af det organ, der i denne anledning er udpeget af den som repræsentant udpegede arbejdsgiverorganisation i henhold til artikel 3a i [lov om havnearbejde]; formålet med disse prøver er at undersøge, om den arbejdstager, der søger om at blive havnearbejder, har den fornødne intelligens og den rette personlighed og motivation til, efter afsluttet uddannelse, at kunne udføre havnearbejde.

[…]

6° Arbejdstageren skal i tre uger have fulgt den forberedende undervisning om arbejdssikkerhed og erhvervelse af faglig egnethed og have bestået den afsluttende prøve. Den kompetente myndighed kan fastsætte kvalitetskravene til uddannelsen, som frit kan udbydes.

7° Arbejdstagere må i løbet af de seneste fem år ikke have været genstand for en foranstaltning vedrørende tilbagetrækning af anerkendelse som havnearbejder på grundlag af artikel 7, [første] afsnit, nr. 1 eller 3, i denne bekendtgørelse.

8° For så vidt angår anerkendelse af en havnearbejder, som er omfattet af artikel 2, stk. 3, skal den pågældende desuden have en arbejdsaftale.

Stk. 2. Anerkendelsen af en havnearbejder er gyldig for det enkelte havneområde, således som disse er afgrænset af kongen i henhold til artikel 35 og 37 i wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités [(lov af 5.12.1968 om kollektive arbejdsoverenskomster og paritetiske udvalg)].

De betingelser og nærmere vilkår, hvorunder en havnearbejder kan beskæftiges på et andet havneområde end det, hvor han er anerkendt, fastsættes via en kollektiv arbejdsoverenskomst.

Den som repræsentant udpegede arbejdsgiverorganisation i henhold til artikel 3a i [lov af havnearbejde] er fortsat repræsentant, hvis havnearbejderen arbejder uden for det havneområde, hvor den pågældende er blevet anerkendt.

Stk. 3. Havnearbejdere, som kan godtgøre, at de i en anden medlemsstat i Den Europæiske Union opfylder tilsvarende betingelser med hensyn til havnearbejde, er for så vidt angår anvendelsen af denne bekendtgørelse ikke underlagt disse betingelser.

Stk. 4. Ansøgninger om anerkendelse og fornyelse indgives til det administrative udvalg, som behandler dem.«

13 Samme kongelige bekendtgørelses artikel 13/1 bestemmer:

»1 [For så vidt angår perioden før den 30. juni 2017] skal den i artikel 2, stk. 3, [andet] afsnit, omhandlede arbejdsaftale indgås for ubestemt tid.

2 [For så vidt angår perioden fra den 1. juli 2017 til den 30. juni 2018] skal den i artikel 2, stk. 3, [andet] afsnit, omhandlede arbejdsaftale indgås for mindst to år.

3 [For så vidt angår perioden fra den 1. juli 2018 til den 30. juni 2019] skal den i artikel 2, stk. 3, [andet] afsnit, omhandlede arbejdsaftale indgås for mindst et år.

4 [For så vidt angår perioden fra den 1. juli 2019 til den 30. juni 2020] skal den i artikel 2, stk. 3, [andet] afsnit, omhandlede arbejdsaftale indgås for mindst seks måneder.«

14 Artikel 15/1 i kongelig bekendtgørelse af 2004, som ændret, har følgende ordlyd:

»Med henblik på anvendelsen af denne kongelige bekendtgørelse:

1° anerkendes havnearbejdere, som er anerkendt i henhold til den tidligere artikel 2, andet afsnit, automatisk som havnearbejdere i poolen i overensstemmelse med artikel 2, stk. 1, med forbehold af artikel 5-9 i denne bekendtgørelse

2° sidestilles havnearbejdere, som er anerkendt i henhold til den tidligere artikel 2, [tredje] afsnit, automatisk som logistiske arbejdstagere som omhandlet i artikel 1, stk. 3, med forbehold af artikel 5-9 i denne bekendtgørelse.«

Tvisterne i hovedsagerne, de præjudicielle spørgsmål og retsforhandlingerne for Domstolen

Sag C-407/19

15 Katoen Natie Bulk Terminals og General Services Antwerp er to selskaber, der er hjemmehørende i Belgien, hvis selskabsformål er at udføre havnearbejde i Belgien og i udlandet.

16 Den 5. september 2016 anlagde disse to selskaber i sag C-407/19 sag ved den forelæggende ret, Raad van State (domstol i forvaltningsretlige sager, Belgien), med påstand om annullation af kongelig bekendtgørelse af 2016.

17 Denne kongelige bekendtgørelse blev vedtaget efter modtagelsen af den åbningsskrivelse, som Europa-Kommissionen fremsendte til Kongeriget Belgien den 28. marts 2014, hvoraf fremgik, at denne medlemsstats lovgivning vedrørende havnearbejde var i strid med artikel 49 TEUF. Kommissionen anførte i det væsentlige, at den belgiske lovgivning om ansættelse af havnearbejdere afskrækkede udenlandske virksomheder fra at etablere forretningssteder i Belgien, eftersom de ikke frit kunne vælge deres personale, men var forpligtet til at benytte sig af anerkendte havnearbejdere, selv til logistiske opgaver, som desuden kun kunne udføres i et begrænset geografisk område. Som følge af vedtagelsen af kongelig bekendtgørelse af 2016 besluttede Kommissionen den 17. maj 2017 at indstille overtrædelsesproceduren.

18 Raad van State (domstol i forvaltningsretlige sager) har indledningsvis anført, at kongelig bekendtgørelse af 2016, der er en materiel lov, som påstås annulleret erga omnes inden for rammerne af det søgsmål, som verserer for denne domstol, finder anvendelse uden forskel på virksomheder, arbejdsgivere og arbejdstagere, uanset nationalitet, som udfører eller lader udføre havnearbejde i de belgiske havneområder, eller som er etableret i havneområder eller ønsker at etablere sig dér.

19 Denne domstol har endvidere henledt opmærksomheden på den omstændighed, at kongelig bekendtgørelse af 2004, som ændret, regulerer havnearbejde i de (maritime) havneområder i Belgien, herunder havnene i Antwerpen (Belgien) og Zeebrugge (Belgien), som er søhavne, der anvendes til international transport, dvs. et område med meget stærk konkurrence. Det må derfor ikke glemmes, at maritime havneområder repræsenterer en klar grænseoverskridende interesse, navnlig når der henses til de aktiviteter i forbindelse med import og eksport, der gennemføres i disse områder, de mange internationale operatører fra især andre medlemsstater, som er aktive inden for disse områder, de erhvervsaktiviteter, der udøves i disse områder inden for den internationale handelssektor, og den tiltrækningskraft, som opfyldelsesstedet har som et sted, der frembyder en interesse for udenlandske operatører og udenlandske arbejdstagere eventuelt fra nærtliggende medlemsstater, som disse operatører ønsker at benytte sig af med henblik på at udføre deres virksomhedsaktiviteter. Henset til disse forhold er denne domstol af den opfattelse, at den tvist, der er indbragt for den, ikke vedrører en rent intern situation som omhandlet i Domstolens praksis.

20 Hvad angår arbejdskraftens frie bevægelighed, som er sikret ved artikel 45 TEUF, har Raad van State (domstol i forvaltningsretlige sager) anført, at Katoen Natie Bulk Terminals og General Services Antwerp er belgiske logistikselskaber, der udøver deres virksomhed i belgiske havneområder, og som med henblik på at virkeliggøre deres selskabsformål ønsker at kunne ansætte andre havnearbejdere end anerkendte havnearbejdere uafhængigt af nationalitet. I deres egenskab af arbejdsgivere, der i den medlemsstat, hvor de er hjemmehørende, ønsker at ansætte arbejdstagere, som er statsborgere i en anden medlemsstat, kan disse selskaber således påberåbe sig arbejdskraftens frie bevægelighed, der er sikret ved artikel 45 TEUF. Såfremt betingelserne i kongelig bekendtgørelse af 2004, som ændret, gør det mere vanskeligt for statsborgere fra andre medlemsstater at udføre havnearbejde på belgisk område og indebærer en hindring for arbejdskraftens frie bevægelighed, bør arbejdsgivere som de nævnte selskaber også kunne anfægte en sådan retsforskrift. Dette viser ligeledes, at den tvist, der verserer for denne domstol, ikke alene vedfører en rent intern situation.

21 Hvad angår sagens realitet har Raad van State (domstol i forvaltningsretlige sager) præciseret, at Katoen Natie Bulk Terminals og General Services Antwerp i det væsentlige har bestridt syv foranstaltninger i kongelig bekendtgørelse af 2004, som blev indført eller ændret ved kongelig bekendtgørelse af 2016.

22 Denne domstol tager udgangspunkt i den forudsætning, at alle disse foranstaltninger udgør en hindring for de grundlæggende friheder, der er sikret ved EUF-traktaten, eftersom de kan vanskeliggøre eller gøre det mindre attraktivt for arbejdstagere, herunder arbejdstagere fra en anden medlemsstat, at udføre havnearbejde i et belgisk havneområde, og for arbejdsgiverne at ansætte sådanne arbejdstagere.

23 Hvad angår spørgsmålet om, hvorvidt disse hindringer eventuelt kan begrundes i tvingende almene hensyn, har den nævnte domstol anført, at Katoen Natie Bulk Terminals og General Services Antwerp har bestridt, at de nævnte foranstaltninger i almindelighed er »egnede« til at nå det forfulgte formål, som er at opretholde sikkerheden i havneområderne og dermed at sikre og beskytte havnearbejderne i henhold til de arbejdsretlige regler. Disser selskaber har endvidere bestridt, at disse foranstaltninger er forholdsmæssige og ikke går ud over, hvad der er nødvendigt for at nå dette formål, selv om de ikke er udtryk for forskelsbehandling.

24 Hvad for det første angår den omstændighed, at det administrative udvalg, der er omhandlet i artikel 1, stk. 1, i kongelig bekendtgørelse af 2004, som ændret, og som består af arbejdsgiverorganisationer og arbejdstagerorganisationer (herefter »det administrative udvalg«), skal anerkende alle havnearbejdere,

som ikke udfører logistiske opgaver, den omstændighed, at der i denne henseende ikke foreligger tilstrækkelige processuelle garantier, og den omstændighed, at det er nødvendigt at tage hensyn til behovet for arbejdskraft i forbindelse med optagelsen i poolen, har Raad van State (domstol i forvaltningsretlige sager) anført, at det administrative udvalgs positive eller negative afgørelser om anerkendelse som havnearbejder kan anfægtes direkte ved at anlægge en retssag.

25 Hvad for det andet angår kontrollen af de betingelser for at opnå anerkendelse, der vedrører helbredsmæssig egnethed og beståelsen af psykotekniske prøver, er Raad van State (domstol i forvaltningsretlige sager) navnlig i tvivl om, hvorvidt den supplerende betingelse, der er fastsat i artikel 4, stk. 1, nr. 8, i kongelig bekendtgørelse af 2004, som ændret, og som kræver, at arbejdstageren desuden har indgået en arbejdsaftale, er passende med henblik på at nå det forfulgte formål, som er at opretholde sikkerheden i havneområderne.

26 Hvad for det tredje angår varigheden af anerkendelsen af de arbejdstagere, der ikke er optaget i poolen, og den overgangsordning, der blev indført ved kongelig bekendtgørelse af 2004, som ændret, har Raad van State (domstol i forvaltningsretlige sager) anført, at arbejdstageren, hver gang den pågældende indgår en arbejdsaftale, skal gennemføre anerkendelsesproceduren uanset grunden til, at vedkommendes tidligere arbejdsaftale er ophørt.

27 Raad van State (domstol i forvaltningsretlige sager) har for det fjerde anført, at en arbejdsaftale, der blev indgået før den 30. juni 2017, som følge af den overgangsordning, der er fastsat i kongelig bekendtgørelse af 2004, som ændret skulle indgås på ubestemt tid. De arbejdsaftaler, der blev indgået derefter, skulle henholdsvis indgås for mindst to år fra den 1. juli 2017, for mindst et år fra den 1. juli 2018 og for en periode på mindst seks måneder fra den 1. juli 2019. Det var først fra den 1. juli 2020, at arbejdsaftalens varighed frit kunne fastsættes. De havnearbejdere, der i henhold til artikel 2, stk. 3, i kongelig bekendtgørelse af 2004, som ændret, er omfattet af den ved lov om arbejdsaftaler fastsatte almindelige ordning, befinder sig således i en situation, som er langt mindre attraktiv end den situation, som de havnearbejdere, der er optaget i poolen, befinder sig i, hvilket kan udgøre en ubegrundet restriktion for den frie bevægelighed.

28 Hvad for det femte angår den automatiske anerkendelse af alle de havnearbejdere, der er beskæftiget som havnearbejdere, »der er optaget i poolen«, har Raad van State (domstol i forvaltningsretlige sager) anført, at denne foranstaltning ifølge Katoen Natie Bulk Terminals og General Services Antwerp fratager arbejdsgiverne retten til at gøre brug af kvalificeret arbejdskraft ved at indgå en tidsubegrænset aftale direkte med havnearbejderne og således give dem sikkerhed i ansættelsen ud fra reglerne i den almindelige arbejdsret, idet disse arbejdere »automatisk« fortsætter i poolen. Spørgsmålet er, om en sådan foranstaltning skal anses for at være passende og forholdsmæssig i forhold til det forfulgte formål og dermed for at være i overensstemmelse med etableringsfriheden og arbejdskraftens frie bevægelighed.

29 Hvad for det sjette angår forpligtelsen til ved kollektiv arbejdsoverenskomst at fastsætte de betingelser og nærmere vilkår for beskæftigelse af arbejdstagere med henblik på at udføre arbejde i et andet havneområde end det, hvor den pågældende har opnået anerkendelse, er Raad van State (domstol i forvaltningsretlige sager) i tvivl om, hvorvidt en sådan foranstaltning er rimelig og forholdsmæssig, eller om det, således som Katoen Natie Bulk Terminals og General Services Antwerp har anført, ikke med rimelighed kan hævdes, at arbejdstagernes mobilitet mellem de forskellige havneområder skal være begrænset til eller undergivet supplerende betingelser af hensyn til sikkerheden i havneområderne.

30 Hvad endelig for det syvende angår forpligtelsen for de arbejdstagere, der udfører logistisk arbejde, således som dette er defineret i artikel 1, stk. 3, i kongelig bekendtgørelse af 2004, som ændret (herefter »logistiske arbejdstagere«), til at råde over et »sikkerhedscertifikat« er Raad van State (domstol i forvaltningsretlige sager) af den opfattelse, at en sådan foranstaltning har til formål at opretholde den generelle sikkerhed og dermed også de berørte arbejdstageres sikkerhed. Der opstår

imidlertid det spørgsmål, om en sådan foranstaltning, hvis den fortolkes således, at der skal ansøges om det nævnte sikkerhedscertifikat, hver gang der indgås en ny arbejdsaftale, ikke udgør en væsentlig og uforholdsmæssig administrativ byrde i forhold til etableringsfriheden og arbejdskraftens frie bevægelighed.

31 På denne baggrund har Raad van State (domstol i forvaltningsretlige sager) besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 49 TEUF, 56 TEUF, 45 TEUF, 34 TEUF, 35 TEUF, 101 TEUF eller 102 TEUF, eventuelt sammenholdt med artikel 106, stk. 1, TEUF fortolkes således, at de er til hinder for ordningen i henhold til artikel 1 i kongelig bekendtgørelse af [2004] […] jf. artikel 2 i [denne kongelige] bekendtgørelse […], nemlig den ordning, at havnearbejdere som omhandlet i artikel 1, [stk. 1, første afsnit], i den[ne] kongelige bekendtgørelse […], idet de anerkendes af de[t] administrative [udvalg], der er paritetisk sammensat, dels af medlemmer udpeget af de arbejdsgiverforeninger, der er repræsenteret i det pågældende paritetiske underudvalg, dels af medlemmer udpeget af de arbejdstagerorganisationer, der er repræsenteret i det paritetiske underudvalg, bliver optaget i eller afvist fra poolen af havnearbejdere, hvorved der ved anerkendelsen med henblik på optagelsen tages hensyn til behovet for arbejdskraft, når det samtidigt tages i betragtning, at der ikke er fastsat nogen frist, inden for hvilken de[t] administrative [udvalg] skal træffe afgørelse, og at det kun er muligt at anfægte de[t] administrative [udvalgs] anerkendelser ved at anlægge retssag?

2) Skal artikel 49 TEUF, 56 TEUF, 45 TEUF, 34 TEUF, 35 TEUF, 101 TEUF eller 102 TEUF, eventuelt sammenholdt med artikel 106, stk. 1, TEUF fortolkes således, at de er til hinder for den ordning, der blev indført ved artikel 4, [stk.] 1, nr. 2, 3, 6 og 8 i kongelig bekendtgørelse af [2004] […], nemlig den ordning, hvorved der som betingelse for at blive anerkendt som havnearbejder kræves, at arbejdstageren a) erklæres for helbredsmæssigt egnet af den eksterne tjeneste for forebyggelse og beskyttelse på arbejdspladsen, som den som repræsentant udpegede arbejdsgiverorganisation[…] tilhører i henhold til artikel 3a i [lov om havnearbejde], b) har bestået de psykotekniske prøver, der afholdes af det organ, der i denne anledning er udpeget som repræsentant af den anerkendte arbejdsgiverorganisation i henhold til samme artikel 3a i [lov om havnearbejde], c) i tre uger har fulgt den forberedende undervisning om arbejdssikkerhed og erhvervelse af faglig egnethed og herved har bestået den afsluttende prøve og d) allerede skal have en arbejdsaftale, såfremt det drejer sig om en havnearbejder, der ikke er optaget i poolen, hvorved udenlandske havnearbejdere i henhold til artikel 4, [stk.] 3, i kongelig bekendtgørelse af [2004] skal kunne godtgøre, at de i en anden medlemsstat opfylder tilsvarende betingelser, således at de ikke behøver at opfylde betingelserne i henhold til den anfægtede ordning?

3) Skal artikel 49 TEUF, 56 TEUF, 45 TEUF, 34 TEUF, 35 TEUF, 101 TEUF eller 102 TEUF, eventuelt sammenholdt med artikel 106, stk. 1, TEUF fortolkes således, at de er til hinder for den ordning, der blev indført ved artikel 2, [stk.] 3, i kongelig bekendtgørelse af [2004] […] hvorefter varigheden af anerkendelsen af havnearbejdere, der ikke er optaget i poolen, og som derfor ansættes direkte af en arbejdsgiver med en arbejdsaftale i henhold til lov [om arbejdsaftaler], er begrænset til varigheden af denne arbejdsaftale, således at der hver gang skal gennemløbes en ny anerkendelsesprocedure?

4) Skal artikel 49 TEUF, 56 TEUF, 45 TEUF, 34 TEUF, 35 TEUF, 101 TEUF eller 102 TEUF, eventuelt sammenholdt med artikel 106, stk. 1, TEUF fortolkes således, at de er til hinder for den ordning, der blev indført ved artikel 13/1 i kongelig bekendtgørelse af [2004] […] nemlig den overgangsregel, hvorefter den i spørgsmål 3 omhandlede arbejdsaftale i første omgang skal indgås for ubestemt tid, [i anden omgang] fra 1. juli 2017 for mindst to år, [i tredje omgang] fra 1. juli 2018 for mindst et år, [i fjerde omgang] fra 1. juli 2019 for mindst seks måneder, hvorefter varigheden [endelig og i femte omgang] fra 1. juli 2020 frit kan fastsættes?

5) Skal artikel 49 TEUF, 56 TEUF, 45 TEUF, 34 TEUF, 35 TEUF, 101TEUF eller 102 TEUF, eventuelt sammenholdt med artikel 106, stk. 1, TEUF fortolkes således, at de er til hinder for den ordning, der blev indført ved artikel 15/1 i kongelig bekendtgørelse af [2004] […] hvorefter de under den gamle ordning anerkendte havnearbejdere automatisk anerkendes som havnearbejdere i poolen, hvorved en arbejdsgivers mulighed for direkte at beskæftige disse havnearbejdere (med en tidsubegrænset aftale) begrænses, og arbejdsgiverens mulighed for [at fastholde kvalificeret arbejdskraft] ved at indgå en direkte tidsubegrænset aftale med dem og således give dem sikkerhed i ansættelsen ud fra reglerne i den almindelige arbejdsret forhindres?

6) Skal artikel 49 TEUF, 56 TEUF, 45 TEUF, 34 TEUF, 35 TEUF, 101 TEUF eller 102 TEUF, eventuelt sammenholdt med artikel 106, stk. 1, TEUF fortolkes således, at de er til hinder for den ordning, der blev indført ved artikel 4, [stk.] 2, i kongelig bekendtgørelse af [2004] […] hvorefter det ved kollektiv arbejdsoverenskomst fastsættes, på hvilke betingelser og nærmere vilkår en havnearbejder kan beskæftiges på et andet havneområde end det område, hvor han er anerkendt, hvorved havnearbejdernes mobilitet mellem havneområderne begrænses, uden at lovgiver selv skaber klarhed over, hvilke betingelser og nærmere vilkår der kan være tale om?

7) Skal artikel 49 TEUF, 56 TEUF, 45 TEUF, 34 TEUF, 35 TEUF, 101 TEUF eller 102 TEUF, eventuelt sammenholdt med artikel 106, stk. 1, TEUF fortolkes således, at de er til hinder for den ordning, der blev indført ved artikel 1, [stk.] 3, i kongelig bekendtgørelse af [2004] […] hvorefter (logistiske) arbejdstagere, der udfører arbejde som omhandlet i artikel 1 i kongelig bekendtgørelse af [1973] […] på områder, hvor gods med henblik på forberedelse af videredistribution eller forsendelse undergår en forandring, der indirekte fører til en konstaterbar merværdi, skal råde over et sikkerhedscertifikat, [der] gælder som anerkendelse som omhandlet i [lov om havnearbejde], [når] der tages hensyn til, at ansøgning om certifikatet skal indgives af en arbejdsgiver, der har indgået en arbejdsaftale med en arbejdstager om udførelse af sådant arbejde, at udstedelsen af certifikatet sker mod forevisning af arbejdsaftalen og et identitetskort, og at de nærmere regler om den procedure, der skal følges, er fastsat ved kollektiv arbejdsoverenskomst, uden at lovgiver på dette punkt skaber klarhed?«

Sag C-471/19

32 Middlegate Europe er et transportselskab med hjemsted i Zeebrugge, som driver virksomhed i hele Europa. I forbindelse med den internationale vejtransport gør selskabets ansatte på kajen i Zeebrugge havn ved hjælp af en »*tugmaster*« (sættevognstrækker) bl.a. trailere klar til indskibning til Det Forenede Kongerige og Irland.

33 Den 12. januar 2011 blev en ansat, der i forbindelse med en international vejtransport fra Virton (Belgien) til Bury (Det Forenede Kongerige) gjorde sådanne trailere klar til indskibning, underkastet politikontrol. Efter denne kontrol optog politiet en rapport vedrørende Middlegate Europe for overtrædelse af artikel 1 i lov om havnearbejde, dvs. som følge af, at der var udført havnearbejde af en ikke-anerkendt havnearbejder.

34 Ved afgørelse af 17. januar 2013 blev Middlegate Europe pålagt en administrativ bøde på 100 EUR. Selskabet anlagde sag til prøvelse af denne afgørelse ved arbeidsrechtbank Gent, afdeling Brugge (arbejdsretten i første instans i Gent, afdelingen i Brugge, Belgien). Ved dom af 17. december 2014 traf denne ret afgørelse om frifindelse. Ved dom af 3. november 2016 forkastede arbeidshof te Gent (appeldomstolen i arbejdsretlige sager i Gent, Belgien) den appel, der var iværksat til prøvelse af den afgørelse, der var truffet i første instans.

35 Middlegate Europe iværksatte derefter kassationsanke til prøvelse af denne dom ved Hof van Cassatie (kassationsdomstol, Belgien). I forbindelse med denne sag gjorde selskabet gældende, at artikel 1 og 2 i lov om havnearbejde er i strid med artikel 10, 11 og 23 i den belgiske forfatning, idet de tilsidesætter

retten til fri erhvervsudøvelse. På Middlegate Europes anmodning har Hof van Cassatie (kassationsdomstol) besluttet at forelægge to præjudicielle spørgsmål for den forelæggende ret i sag C-471/19, Grondwettelijk Hof (forfatningsdomstol, Belgien).

36 Forfatningsdomstolen har anført, at handels- og næringsfriheden, således som denne er fastsat i den belgiske forfatning, er tæt knyttet til erhvervsfriheden, retten til at arbejde og friheden til at oprette og drive egen virksomhed, som er sikret ved chartrets artikel 15 og 16 og flere af de grundlæggende friheder, der er sikret ved EUF-traktaten, såsom den frie udveksling af tjenesteydelser (artikel 56 TEUF) og etableringsfriheden (artikel 49 TEUF).

37 For det første er forfatningsdomstolen af den opfattelse, at den forpligtelse, der i henhold til lov om havnearbejde pålægges virksomheder, der ønsker at udføre havnearbejde i et havneområde, herunder aktiviteter, der ikke vedrører lastning og losning af skibe, til kun at benytte sig af anerkendte havnearbejdere og til med henblik herpå at tilslutte sig en anerkendt arbejdstagerorganisation, synes at begrænse disse virksomheders mulighed for frit at vælge personale og for frit at forhandle arbejdsvilkår.

38 Grondwettelijk Hof (forfatningsdomstol) er derfor af den opfattelse, at artikel 1 og 2 i lov om havnearbejde indebærer en restriktion for etableringsfriheden som omhandlet i artikel 49 TEUF. I betragtning af Domstolens praksis, herunder navnlig dom af 11. december 2014, Kommissionen mod Spanien (C-576/13, ikke trykt i Sml., EU:C:2014:2430), ønsker den forelæggende ret oplyst, hvorvidt denne restriktion er begrundet, når der henses til de særlige karakteristika og omstændigheder, der kendetegner den nationale lovgivning på området for havnearbejde.

39 Forfatningsdomstolen har i denne henseende anført, at den belgiske lovgiver med vedtagelsen af lov om havnearbejde ønskede at beskytte erhvervet som havnearbejder ved at forbyde ikke-anerkendte arbejdstagere at udføre havnearbejde. Ved at give »anerkendte havnearbejder« en særlig retlig status – der hænger nøje sammen med havnearbejdets særlige, vanskelige og farlige karakter – har denne lovgiver nemlig ønsket, at de aktiviteter, der består i godshåndtering i havnene, og som er genstand for en hurtig teknisk udvikling, udelukkende skal forbeholdes de arbejdstagere, der har fulgt en solid faglig uddannelse, som har til formål at bedømme såvel deres erhvervsmæssige kvalifikationer som deres fysiske og mentale evner. Ved at indføre denne status og det dermed forbundne monopol på arbejde har den nævnte lovgiver ligeledes ønsket dels at varetage hensynet om at opretholde sikkerheden i havneområderne og at undgå arbejdsulykker, dels at tilgodese behovet for at have adgang til specialiserede arbejdere, der hver dag står til rådighed for havnene, og som forener produktivitet, service og konkurrencedygtighed. Ved at stille krav om, at arbejdsgiveren skal være tilsluttet en enkelt anerkendt arbejdsgiverorganisation pr. havneområde, der fungerer som et rammesekretariat på arbejdsmarkedsområdet, har den belgiske lovgiver desuden ønsket at sikre ligebehandling med hensyn til sociale rettigheder mellem alle havnearbejdere i forhold til alle de socialretlige forpligtelser, der følger af den anerkendte status som havnearbejder.

40 Grondwettelijk Hof (forfatningsdomstol) har for det andet henledt opmærksomheden på den omstændighed, at så længe den belgiske lovgiver ikke har foretaget et indgreb, vil den blotte konstatering af, at artikel 1 og 2 i lov om havnearbejde er i strid med forfatningen, kunne medføre, at tusinder af havnearbejdere i en vis periode helt uventet vil befinde sig i en situation, der er præget af stor usikkerhed med hensyn til deres retlige status på arbejdsmarkedet, hvilket kan have skadelige sociale og økonomiske konsekvenser for havnearbejderne. Sådanne omstændigheder ville også kunne få alvorlige konsekvenser for de offentlige myndigheder.

41 Med henblik på i givet fald at undgå retsusikkerhed og sociale spændinger og sætte den belgiske lovgiver i stand til at bringe tilrettelæggelsen af havnearbejdet i havneområderne i overensstemmelse med de forpligtelser, der følger af den belgiske forfatning, sammenholdt med handels- og næringsfriheden, der er sikret ved chartrets artikel 15 og 16 samt artikel 49 TEUF, har Grondwettelijk Hof (forfatningsdomstol) anført, at den i henhold til belgisk ret eventuelt midlertidigt vil kunne opretholde virkningerne af artikel 1 og 2 i lov om havnearbejde.

42 På denne baggrund har Grondwettelijk Hof (forbundsdomstol) besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 49 [TEUF], eventuelt sammenholdt med artikel 56 TEUF, med [chartrets] artikel 15 og 16 […] og med lighedsprincippet fortolkes således, at den er til hinder for en national ordning, hvorefter personer eller virksomheder, der på et belgisk havneområde ønsker at udføre havnearbejde som omhandlet i lov […] om havnearbejde – herunder aktiviteter, der ikke vedrører lastning og losning af skibe i egentlig forstand – er forpligtet til kun at benytte sig af anerkendte havnearbejdere?

2) Kan Grondwettelijk Hof (forfatningsdomstol[…]), såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende, foreløbigt opretholde retsvirkningerne af de i sagen omhandlede artikler 1 og 2 i [lov om havnearbejde] for at undgå retsusikkerhed og sociale spændinger og sætte lovgiver i stand til at bringe dem i overensstemmelse med de forpligtelser, der følger af EU-retten?«

43 Ved afgørelse truffet af Domstolens præsident den 19. juli 2020 blev sag C-407/19 og sag C-471/19 forenet med henblik på den skriftlige forhandling, den mundtlige forhandling og dommen.

Om anmodningen om genåbning af den mundtlige forhandling

44 Ved dokument indleveret til Domstolens Justitskontor den 27. oktober 2020 har Katoen Natie Bulk Terminals, General Services Antwerp og Middlegate Europe anmodet om, at retsforhandlingernes mundtlige del genåbnes i henhold til artikel 83 i Domstolens procesreglement.

45 Til støtte for deres anmodning har de i det væsentlige gjort gældende, at det fremgår af visse dokumenter, som er blevet tilgængelige efter en gennemgang af generaladvokatens forslag til afgørelse, at den belgiske regering samt arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationerne i havnesektoren har opnået en fælles forståelse og besluttet at anvende den i hovedsagerne omhandlede lovgivning, selv om Domstolen måtte følge generaladvokatens argumentation. De ønsker endvidere at henlede Domstolens opmærksomhed på visse nyere afgørelser vedrørende området for havnearbejde, der er truffet af medlemsstaternes retter.

46 I henhold til procesreglementets artikel 83 kan Domstolen til enhver tid, efter at have hørt generaladvokaten, ved kendelse bestemme, at retsforhandlingernes mundtlige del skal genåbnes, navnlig hvis den finder, at sagen er utilstrækkeligt oplyst, eller såfremt en part, efter at denne del af retsforhandlingerne er afsluttet, er fremkommet med nye oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, som er af afgørende betydning for Domstolens afgørelse, eller såfremt sagen bør afgøres på grundlag af et argument, som ikke har været drøftet af de parter eller berørte, der er omfattet af artikel 23 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol.

47 Dette er ikke tilfældet i de foreliggende sager. Det standpunkt, som den belgiske regering samt arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationerne i havnesektoren har til hensigt at indtage i tilfælde af, at Domstolen følger den argumentation, der er anført i generaladvokatens forslag til afgørelse, er ikke relevant for besvarelsen af de forelæggende retters spørgsmål i de foreliggende sager. De seneste retsafgørelser, som Katoen Natie Bulk Terminals, General Services Antwerp og Middlegate Europe har redegjort for i deres anmodning om genåbning af den mundtlige forhandling, er heller ikke af en sådan relevans. Der er tale om dels en afgørelse fra den spanske konkurrencemyndighed, som er vedtaget efter afsigelsen af dom af 11. december 2014, Kommissionen mod Spanien (C-576/13, ikke trykt i Sml., EU:C:2014:2430), dels en dom afsagt af en nederlandsk ret, som ikke har nogen forbindelse med den i hovedsagerne omhandlede lovgivning.

48 For så vidt som Katoen Natie Bulk Terminals, General Services Antwerp og Middlegate Europe i deres anmodning om genåbning af den mundtlige forhandling i øvrigt har givet udtryk for, at de ikke er enige i visse af de vurderinger, der fremgår af generaladvokatens forslag til afgørelse, skal det for det første bemærkes, at hverken statutten for Den Europæiske Unions Domstol eller dennes procesreglement giver mulighed for, at de berørte parter kan afgive indlæg som svar på generaladvokatens forslag til afgørelse (dom af 4.9.2014, Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).

49 For det andet har generaladvokaten i henhold til artikel 252, stk. 2, TEUF til opgave fuldstændig upartisk og uafhængigt offentligt at fremsætte begrundede forslag til afgørelse af de sager, der i overensstemmelse med statutten for Den Europæiske Unions Domstol kræver generaladvokatens deltagelse. Domstolen er i denne forbindelse hverken bundet af det forslag til afgørelse eller af den begrundelse, generaladvokaten er fremkommet med. En parts uenighed med generaladvokatens forslag til afgørelse, uanset hvilke spørgsmål der undersøges heri, kan derfor ikke i sig selv udgøre et forhold, som kan begrunde genåbning af den mundtlige forhandling (dom af 4.9.2014, Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).

50 Henset til samtlige ovenstående betragtninger finder Domstolen, at det er ufornødent at anordne en genåbning af retsforhandlingernes mundtlige del.

Om de præjudicielle spørgsmål

Om Domstolens kompetence

51 Det bemærkes, at de elementer, der kendetegner tvisterne i såvel sag C-407/19 som sag C-471/19, er begrænset til en enkelt medlemsstat.

52 I denne henseende tilkommer det for det første den forelæggende ret at oplyse Domstolen om, på hvilken måde tvisten – på trods af, at den er af rent intern karakter – frembyder en tilknytning til de EU-retlige bestemmelser om de grundlæggende friheder, som gør den præjudicielle anmodning om den ønskede fortolkning nødvendig for løsningen af tvisten i hovedsagen (dom af 15.11.2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, præmis 55). Som det fremgår af denne doms præmis 18-20, har Raad van State (domstol i forvaltningsretlige sager) i sag C-407/19 imidlertid omhyggeligt forklaret, hvorledes den omstændighed, at de havneområder, der er beliggende i Belgien, gør det muligt at lægge til grund, at de situationer, der er omfattet af den gældende nationale lovgivning, har en sådan tilknytning til EU-retten. Disse betragtninger kan også fuldt ud overføres på den tvist, der er indbragt for Grondwettelijk Hof (forfatningsdomstol) i sag C-471/19.

53 For det andet forholder det sig således, at når en forelæggende ret indbringer en sag for Domstolen inden for rammerne af et søgsmål om annullation af bestemmelser, der ikke kun finder anvendelse på nationale statsborgere, men ligeledes på statsborgere fra andre medlemsstater, vil den afgørelse, som den forelæggende ret skal træffe som følge af dommen i den præjudicielle sag, ligeledes have retsvirkning i forhold til sidstnævnte statsborgere, hvilket begrunder, at Domstolen besvarer de spørgsmål, som den er blevet stillet i forbindelse med traktatbestemmelserne om de grundlæggende friheder, på trods af den omstændighed, at samtlige elementer i tvisten i hovedsagen er begrænset til en enkelt medlemsstat (dom af 15.11.2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, præmis 51 og den deri nævnte retspraksis). Denne betragtning gælder også i det tilfælde, hvor sagen indbringes for Domstolen inden for rammerne af en sag om foreneligheden af sådanne bestemmelser med EU-retten. De i hovedsagerne omhandlede nationale bestemmelser finder imidlertid anvendelse uden forskel på såvel belgiske statsborgere som statsborgere fra andre medlemsstater.

54 Det følger heraf, at Domstolen har kompetence til at træffe afgørelse om alle de præjudicielle spørgsmål.

Om de præjudicielle spørgsmål i sag C-471/19

Om det første spørgsmål

55 Med det første spørgsmål i sag C-471/19 ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 49 TEUF og 56 TEUF, chartrets artikel 15 og 16 samt ligebehandlingsprincippet skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en national ordning, hvorefter personer eller virksomheder, der ønsker at udføre havnearbejde i et havneområde, herunder aktiviteter, der ikke vedrører lastning og losning af skibe i egentlig forstand, er forpligtet til kun at benytte sig af havnearbejdere, der er anerkendt som sådanne i overensstemmelse med de betingelser og nærmere vilkår, der er fastsat under denne ordning.

56 Det skal indledningsvis bemærkes, at hvad angår spørgsmålet om foreneligheden med chartrets artikel 15 og 16 af en national lovgivning, hvorefter virksomheder, der ønsker at levere havnetjenester, er forpligtet til at benytte sig af anerkendte havnearbejdere, omfatter en prøvelse af den restriktion, som den nationale lovgivning repræsenterer, i lyset af artikel 49 TEUF og 56 TEUF, tillige eventuelle restriktioner for den ved i chartrets artikel 15 og 17 sikrede udøvelse af rettigheder og frihedsrettigheder, således at en særskilt prøvelse af friheden til at oprette og drive egen virksomhed ikke er nødvendig (jf. i denne retning dom af 20.12.2017, Global Starnet, C-322/16, EU:C:2017:985, præmis 50 og den deri nævnte retspraksis).

57 For så vidt som den forelæggende ret i sag C-471/19 i det første spørgsmål har henvist til ligebehandlingsprincippet, skal det bemærkes, at en national ordning som den i dette spørgsmål omhandlede finder anvendelse på samme måde på såvel hjemmehørende som ikke-hjemmehørende erhvervsdrivende, som derfor behandles ens.

58 Det fremgår imidlertid af Domstolens faste praksis, at artikel 49 TEUF og 56 TEUF er til hinder for enhver national foranstaltning, som ganske vist finder anvendelse uden forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, men som kan forbyde eller gøre det vanskeligere eller mindre attraktivt for Unionens statsborgere at udøve den i de pågældende traktatbestemmelser sikrede etableringsfrihed og frie udveksling af tjenesteydelser (dom af 10.7.2014, Consorzio Stabile Libor Lavori Pubblici, C-358/12, EU:C:2014:2063, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis).

59 Det skal i lighed med det af den forelæggende ret anførte i sag C-471/19 og det af generaladvokaten anførte i punkt 52 og 53 i forslaget til afgørelse imidlertid fastslås, at en medlemsstats lovgivning, hvorefter virksomheder fra andre medlemsstater, der ønsker at etablere sig i denne medlemsstat for at udføre havnearbejde dér, eller som uden at etablere sig i denne medlemsstat ønsker at levere havnetjenester dér, er forpligtet til kun at benytte havnearbejdere, der er anerkendt som sådanne i overensstemmelse med denne lovgivning, er til hinder for, at en sådan virksomhed kan benytte sit eget personale eller ansætte andre ikke-anerkendte arbejdere, og kan dermed gøre det vanskeligere eller mindre attraktivt for denne virksomhed at etablere sig i den pågældende medlemsstat eller at levere tjenester i den nævnte medlemsstat.

60 En sådan lovgivning udgør derfor en restriktion for de friheder, der er sikret ved artikel 49 TEUF og 56 TEUF (jf. analogt dom af 11.12.2014, Kommissionen mod Spanien, C-576/13, ikke trykt i Sml., EU:C:2014:2430, præmis 37 og 38).

61 Sådanne restriktioner kan være begrundet i tvingende almene hensyn, hvis de er egnede til at sikre virkeliggørelsen af det formål, som de forfølger, og ikke går ud over, hvad der er nødvendigt for at opfylde dette formål, dvs. hvis der ikke findes mindre indgribende foranstaltninger, der gør det muligt lige så effektivt at nå dette formål (jf. i denne retning dom af 11.12.2007, International Transport Workers' Federation og Finnish Seamen's Union, C-438/05, EU:C:2007:772, præmis 75, af 10.7.2014, Consorzio Stabile Libor Lavori Pubblici, C-358/12, EU:C:2014:2063, præmis 31, og af 11.12.2014, Kommissionen mod Spanien, C-576/13, ikke trykt i Sml., EU:C:2014:2430, præmis 47 og 53).

62 Det fremgår af oplysningerne fra den forelæggende ret i sag C-471/19, der er sammenfattet i denne doms præmis 39, og som er sammenfaldende med de forklaringer, som den belgiske regering har anført i sit skriftlige indlæg, at bestemmelserne i den i hovedsagerne omhandlede lov om havnearbejde i det væsentlige har til formål at opretholde sikkerheden i havneområderne og at forebygge arbejdsulykker, at sikre adgangen til specialiseret arbejdskraft i forbindelse med efterspørgslen herpå i disse områder og at sikre ligebehandling med hensyn til havnearbejdernes sociale rettigheder.

63 Hvad for det første angår formålet om at sikre ligebehandling med hensyn til havnearbejdernes sociale rettigheder skal det erindres, at beskyttelsen af arbejdstagere udgør et tvingende alment hensyn, der kan begrunde en restriktion for den frie bevægelighed (jf. bl.a. dom af 11.12.2007, International Transport Workers' Federation og Finnish Seamen's Union, C-438/05, EU:C:2007:772, præmis 77, og af 11.12.2014, Kommissionen mod Spanien, C-576/13, ikke trykt i Sml., EU:C:2014:2430, præmis 50).

64 Et sådant formål kan imidlertid ikke nås ved en national lovgivning, hvorefter personer eller virksomheder, der ønsker at udføre havnearbejde i et havneområde, er forpligtet til kun at benytte sig af anerkendte havnearbejdere, idet den blotte omstændighed, at en person anerkendes som havnearbejder, ikke nødvendigvis indebærer, at den pågældende får de samme sociale rettigheder som de øvrige anerkendte havnearbejdere. Det fremgår nemlig af anmodningen om præjudiciel afgørelse, at dette formål kan nås ved at pålægge de arbejdsgivere, der beskæftiger havnearbejdere, at tilslutte sig en enkelt organisation. En sådan forpligtelse kan imidlertid pålægges i henhold til artikel 3a i lov om havnearbejde, som ikke er omfattet af dette spørgsmål.

65 Hvad for det andet angår formålet om at sikre adgangen til specialiseret arbejdskraft og under forudsætning af, at dette formål kan anses for et tvingende alment hensyn i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 61, således som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 68 i forslaget til afgørelse, går en ufleksibel ordning, der indebærer oprettelsen af en begrænset pulje af anerkendte havnearbejdere, som enhver virksomhed, der ønsker at udføre havnearbejde skal benytte sig af, ud over, hvad der er nødvendigt for at nå formålet om at sikre adgangen til specialiseret arbejdskraft.

66 Hvad for det tredje angår det mere specifikke formål om at opretholde sikkerheden i havneområderne og at forebygge arbejdsulykker indgår beskyttelsen af arbejdstagere, således som det fremgår af denne doms præmis 63, blandt de tvingende almene hensyn, der kan begrunde en restriktion for de frie bevægeligheder.

67 Det samme gør sig gældende for det mere specifikke formål om opretholde sikkerheden i havneområderne (jf. i denne retning dom af 11.12.2014, Kommissionen mod Spanien, C-576/13, ikke trykt i Sml., EU:C:2014:2430, præmis 49-52).

68 Som generaladvokaten har anført i punkt 70 og 71 i forslaget til afgørelse, kan det i denne henseende, for så vidt som artikel 1 og 2 i lov om havnearbejde blot indfører en ordning for anerkendelse af havnearbejdere, hvis konkrete betingelser og nærmere vilkår for gennemførelse skal fastsættes ved retsakter vedtaget i henhold til denne lovs artikel 3, ikke lægges til grund, at disse bestemmelser, isoleret set, i sig selv er uegnede eller uforholdsmæssige i forhold til at nå formålet om at opretholde sikkerheden i havneområderne og at forebygge arbejdsulykker.

69 Spørgsmålet om, hvorvidt en sådan ordning er nødvendig og forholdsmæssig, og dermed om den er forenelig med artikel 49 TEUF og 56 TEUF, skal nemlig bedømmes samlet under hensyntagen til samtlige de betingelser, der er fastsat for at anerkende havnearbejdere, og de nærmere vilkår for gennemførelsen af en sådan ordning.

70 En national lovgivning, hvorefter de virksomheder, der ønsker at levere havnearbejde, skal benytte sig af anerkendte havnearbejdere, kan kun anses for forholdsmæssig i forhold til det forfulgte formål, hvis anerkendelsen af havnearbejderne er baseret på objektive kriterier, der ikke er udtryk for forskelsbehandling, og som er kendt på forhånd, således at den lægger en ramme for den ansvarlige myndigheds skønsudøvelse med hensyn til deres anerkendelse, der dermed ikke bliver vilkårlig (jf. analogt dom af 17.7.2008, Kommissionen mod Frankrig, C-389/05, EU:C:2008:411, præmis 94 og den deri nævnte retspraksis).

71 Eftersom formålet med en sådan lovgivning er at opretholde sikkerheden i havneområderne og at forebygge arbejdsulykker, skal betingelserne for at anerkende havnearbejdere desuden logisk set udelukkende vedrøre spørgsmålet om, hvorvidt de besidder de egenskaber og kvalifikationer, der er nødvendige for at sikre, at de kan udføre deres opgaver på en sikker måde.

72 Således som generaladvokaten har anført i punkt 76 i forslaget til afgørelse, kan det i givet fald bestemmes, at havnearbejdere for at blive anerkendt skal have en tilstrækkelig faglig uddannelse.

73 Et krav om, at en sådan uddannelse skal tilbydes eller attesteres af et enkelt bestemt organ i den pågældende medlemsstat, uden at der tages hensyn til den anerkendelse som havnearbejder, som de pågældende eventuelt har opnået i en anden EU-medlemsstat, eller til den uddannelse, som disse personer har fulgt i en anden EU-medlemsstat, og de faglige kvalifikationer, som de har opnået dér, ville imidlertid ikke stå i rimeligt forhold til det tilstræbte formål (jf. i denne retning dom af 5.2.2015, Kommissionen mod Belgien, C-317/14, EU:C:2015:63, præmis 27-29).

74 Som generaladvokaten i øvrigt i det væsentlige har anført i punkt 88 i forslaget til afgørelse, er begrænsningen for antallet af havnearbejdere, der kan anerkendes, og dermed oprettelsen af en begrænset pulje af sådanne arbejdstagere, som enhver virksomhed, der ønsker at udøve havnearbejde, skal benytte sig af, forudsat at den er egnet til at opretholde sikkerheden i havneområderne, uforholdsmæssig i forhold til at nå et sådant formål.

75 Dette formål kan nemlig også nås ved at foreskrive, at enhver arbejder, der kan godtgøre, at den pågældende er i besiddelse af de nødvendige faglige kvalifikationer og i givet fald har fulgt en passende uddannelse, kan anerkendes som havnearbejder.

76 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål i sag C-471/19 besvares med, at artikel 49 TEUF og 56 TEUF skal fortolkes således, at disse bestemmelser ikke er til hinder for en national ordning, hvorefter personer eller virksomheder, der ønsker at udføre havnearbejde i et havneområde, herunder aktiviteter, der ikke vedrører lastning og losning af skibe i egentlig forstand, er forpligtet til kun at benytte sig af havnearbejdere, der er anerkendt som sådanne i overensstemmelse med de betingelser og nærmere vilkår, der er fastsat under denne ordning, for så vidt som de nævnte betingelser og nærmere vilkår dels er baseret på objektive kriterier, der ikke er udtryk for forskelsbehandling, og som er kendt på forhånd, og som tillader havnearbejdere fra andre medlemsstater at godtgøre, at de i deres oprindelsesstat opfylder krav, som svarer til dem, der finder anvendelse på nationale havnearbejdere, dels ikke opretter en begrænset pulje af arbejdere, der kan opnå en sådan anerkendelse.

Om det andet spørgsmål i sag C-471/19

77 Det andet spørgsmål i sag C-471/19 vedrører den situation, hvor det følger af besvarelsen af det første spørgsmål, at artikel 49 TEUF og 56 TEUF er til hinder for en national ordning som den, der følger af artikel 1 og 2 i lov om havnearbejde. Den forelæggende ret ønsker i denne sag nærmere bestemt oplyst, om den i et sådant tilfælde midlertidigt kan opretholde virkningerne af disse artikler med henblik på at undgå retsusikkerhed og sociale spændinger i den pågældende medlemsstat.

78 Det fremgår imidlertid af besvarelsen af det første spørgsmål, at nationale bestemmelser som artikel 1 og 2 i lov om havnearbejde ikke som sådanne er uforenelige med de friheder, der er sikret ved artikel 49 TEUF og 56 TEUF, men at vurderingen af foreneligheden med disse friheder af den ordning, der er indført i medfør af sådanne bestemmelser, kræver, at der anlægges en helhedsbetragtning, i hvilken forbindelse der skal tages hensyn til samtlige betingelser og nærmere vilkår for gennemførelsen af en sådan ordning.

79 Under disse omstændigheder er det ufornødent at besvare det andet spørgsmål i sag C-471/19.

Om de præjudicielle spørgsmål i sag C-407/19

Indledende bemærkninger

80 De præjudicielle spørgsmål i sag C-407/19 har til formål at gøre det muligt for den forelæggende ret i denne sag at vurdere, om de forskellige bestemmelser i kongelig bekendtgørelse af 2004, som ændret, som fastsætter de nærmere vilkår for gennemførelsen af bestemmelserne i lov om havnearbejde, er forenelige med EU-retten. Retten har i denne forbindelse henvist til de forskellige former for fri bevægelighed, der er sikret ved traktaten.

81 I denne henseende fremgår det for det første af besvarelsen af det første spørgsmål i sag C-471/19, at en sådan ordning er omfattet af etableringsfriheden og den frie udveksling af tjenesteydelser, der er sikret ved henholdsvis artikel 49 TEUF og 56 TEUF.

82 For det andet skal det præciseres, at en sådan ordning også er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 45 TEUF. Denne bestemmelse kan nemlig påberåbes ikke blot af arbejdstagerne selv, men også af deres arbejdsgivere. Arbejdstagernes ret til at tage ansættelse og at have beskæftigelse uden forskelsbehandling må for at være effektiv og opfylde sit formål nødvendigvis suppleres af arbejdsgivernes ret til at ansætte arbejdstagere under hensyn til reglerne om arbejdskraftens frie bevægelighed (dom af 16.4.2013, Las, C-202/11, EU:C:2013:239, præmis 18). Alle EUF-traktatens bestemmelser vedrørende den frie bevægelighed for personer skal således gøre det lettere for medlemsstaternes statsborgere at udøve erhvervsmæssig beskæftigelse af enhver art på Unionens område, og disse bestemmelser er til hinder for foranstaltninger, som kan skade disse borgere, såfremt de ønsker at udøve en erhvervsmæssig beskæftigelse på en anden medlemsstats område. Disse bestemmelser og særlig artikel 45 TEUF er således til hinder for enhver foranstaltning, som ganske vist finder anvendelse uden forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, men som kan gøre det vanskeligere eller mindre attraktivt for unionsborgerne at udøve de i traktaten sikrede grundlæggende friheder (dom af 16.4.2013, Las, C-202/11, EU:C:2013:239, præmis 19 og 20 og den deri nævnte retspraksis).

83 For det tredje bemærkes, at selv om den forelæggende ret i spørgsmålene i sag C-407/19 desuden har henvist til artikel 34 TEUF og 35 TEUF om de frie varebevægelser, skal det imidlertid konstateres, at den ikke har givet nogen oplysninger om den konkrete indvirkning på denne frihed af en national ordning som den, der er omhandlet i disse spørgsmål.

84 Under alle omstændigheder skal det bemærkes, at når en national foranstaltning både påvirker den frie udveksling af tjenesteydelser og de frie varebevægelser, tager Domstolen i princippet alene stilling til foranstaltningen i forhold til den ene af disse to grundlæggende friheder, hvis det under sagen viser sig, at en af disse er helt sekundær i forhold til den anden og kan anses for at være knyttet til denne (dom af 14.10.2004, Omega, C-36/02, EU:C:2004:614, præmis 26 og den deri nævnte retspraksis).

85 Det samme gælder for en foranstaltning, der påvirker både etableringsfriheden eller arbejdskraftens frie bevægelighed og de frie varebevægelser.

86 Selv hvis det antages, at en national ordning som den, der er omhandlet i denne doms præmis 80, ligeledes kan begrænse de frie varebevægelser, i det omfang havnearbejderne også leverer ydelser i form af transport af det gods, der passerer gennem havnene, er det klart, at en sådan restriktion er helt sekundær i forhold til restriktionerne for arbejdskraftens frie bevægelighed og for etableringsfriheden.

87 For det fjerde bemærkes, at selv om den forelæggende ret i sag C-407/19 i de spørgsmål, som den har forelagt Domstolen, har henvist til artikel 101 TEUF, 102 TEUF og 106 TEUF, har den heller ikke givet tilstrækkelige forklaringer til, at Domstolen kan vurdere, om disse bestemmelser skal fortolkes således, at de er til hinder for en national ordning som den i hovedsagerne omhandlede.

88 Som generaladvokaten har anført i punkt 38 i forslaget til afgørelse, har Domstolen i øvrigt allerede fastslået, at en ordning som den i hovedsagerne omhandlede, hvorefter borgere med henblik på udførelse af havnearbejde udelukkende skal benytte sig af anerkendte havnearbejdere, ikke er omfattet af artikel 101 TEUF, artikel 102 TEUF og artikel 106, stk. 1, TEUF, for så vidt som havnearbejdere selv betragtet under ét ikke kan anses for at være »virksomheder« som omhandlet i disse bestemmelser (jf. i denne retning dom 16.9.1999, Becu m.fl., C-22/98, EU:C:1999:419, præmis 27, 30 og 31).

89 Henset til ovenstående betragtninger skal de præjudicielle spørgsmål i sag C-407/19 kun undersøges i lyset af artikel 45 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF.

90 I denne henseende fremgår det af denne doms præmis 59 og 60, at en medlemsstats lovgivning, der i lighed med artikel 1 og 2 i lov om havnearbejde indebærer en forpligtelse for ikke-hjemmehørende virksomheder, der ønsker at etablere sig i denne medlemsstat med henblik på at udøve havnevirksomhed dér, eller som uden at etablere sig i denne medlemsstat ønsker at levere havnetjenester dér, til kun at benytte sig af havnearbejdere, der er anerkendt i overensstemmelse med denne lovgivning, udgør en restriktion for de friheder, der er sikret ved artikel 49 TEUF og 56 TEUF.

91 En sådan national lovgivning kan ligeledes have en afskrækkende virkning på arbejdstagere og arbejdsgivere fra andre medlemsstater og udgør følgelig en restriktion for arbejdskraftens frie bevægelighed, der er sikret ved artikel 45 TEUF (jf. analogt dom af 16.4.2013, Las, C-202/11, EU:C:2013:239, præmis 22).

92 Det fremgår endvidere af henholdsvis denne doms præmis 61 og 63, at sådanne restriktioner kan være begrundet i tvingende almene hensyn, og at det formål, der består i at opretholde sikkerheden i havneområderne og i at forebygge arbejdsulykker, som den belgiske regering har påberåbt sig i sit skriftlige indlæg, desuden kan udgøre et sådant hensyn, som kan begrunde disse restriktioner, for så vidt som de er nødvendige og forholdsmæssige i forhold til det forfulgte formål.

93 Der skal derfor i forhold til hver enkelt af de foranstaltninger, der er nævnt i de præjudicielle spørgsmål i sag C-407/19, foretages en undersøgelse af, om de er nødvendige og forholdsmæssige i forhold til det formål, der er nævnt i den foregående præmis.

Om det første spørgsmål, det andet spørgsmål, litra d), samt det tredje og det fjerde spørgsmål

94 Med det første spørgsmål, det andet spørgsmål, litra d), samt det tredje og det fjerde spørgsmål, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret i sag C-407/19 nærmere bestemt oplyst, om artikel 45 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en national ordning, hvorefter:

– anerkendelse af havnearbejdere varetages af et administrativt udvalg, der er paritetisk sammensat af medlemmer udpeget af arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationerne

– dette udvalg afhængigt af behovet for arbejdskraft desuden træffer afgørelse om, hvorvidt de anerkendte arbejdere skal optages i en pulje for havnearbejdere

– anerkendelsens varighed for havnearbejdere, der ikke er optaget i denne pulje, er begrænset til varigheden af deres arbejdsaftale, for så vidt som denne har en ubestemt varighed, idet denne anerkendelse i henhold til en overgangsbestemmelse i første omgang gradvist udvides til at omfatte havnearbejdere, der har en arbejdsaftale af kortere varighed, og i anden omgang dem, der har en arbejdsaftale uanset varigheden heraf

– der ikke er fastsat nogen frist, inden for hvilken det nævnte udvalg skal træffe afgørelse, og

– det kun er muligt at anfægte dette administrative udvalgs afgørelser om at anerkende en havnearbejder ved at anlægge retssag.

95 Hvad for det første angår sammensætningen af det administrative udvalg skal det bemærkes, at for så vidt som kravet om anerkendelse af havnearbejdere, således som det fremgår af denne doms præmis 92, har til formål at opretholde sikkerheden i havneområderne og at forebygge arbejdsulykker, synes en lovgivning, hvorefter denne anerkendelse meddeles af et administrativt organ, der er paritetisk sammensat af medlemmer udpeget af arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationerne, ikke at være nødvendigt og egnet til at nå dette formål.

96 Det er nemlig ikke sikkert, at de medlemmer af dette organ, der er udpeget af disse organisationer, har den nødvendige viden til at afgøre, om en havnearbejder opfylder betingelserne for anerkendelse for så vidt angår den pågældendes evne til på en sikker måde at udføre de opgaver, som påhviler vedkommende.

97 Selv om medlemmerne af det organ, der er kompetent til at anerkende havnearbejdere, udpeges af operatører, der allerede er til stede på markedet, bl.a. af en organisation, der repræsenterer de allerede anerkendte havnearbejdere, som risikerer at skulle konkurrere om de ledige stillinger med de arbejdere, der ansøger om anerkendelse, kan der, således som generaladvokaten har anført i punkt 126-128 i forslaget til afgørelse, desuden rejses tvivl om, hvorvidt disse medlemmer er upartiske, og om, hvorvidt de derfor vil kunne tage stilling til ansøgningerne om anerkendelse på en objektiv og gennemsigtig måde, der ikke er udtryk for forskelsbehandling (jf. analogt dom af 15.1.2002, Kommissionen mod Italien, C-439/99, EU:C:2002:14, præmis 39, af 1.7.2008, MOTOE, C-49/07, EU:C:2008:376, præmis 51, og af 26.9.2013, Ottica New Line, C-539/11, EU:C:2013:591, præmis 53 og 54).

98 For det andet forekommer den manglende fastsættelse af en rimelig frist, inden for hvilken det organ, der har til opgave at anerkende havnearbejdere, skal træffe afgørelse, heller ikke at være nødvendig for og egnet til at nå formålet om at opretholde sikkerheden i havneområderne og at forebygge arbejdsulykker.

99 Den omstændighed, at der ikke er fastsat en sådan frist, kan tværtimod øge risikoen for, at der vilkårligt meddeles afslag på at anerkende en havnearbejder, der har de krævede egenskaber, alene med det formål at begrænse konkurrencen på det pågældende arbejdsmarked.

100 Hvad for det tredje angår den omstændighed, at det ifølge oplysningerne fra den forelæggende ret i sag C-407/19 kun ved at anlægge en retssag er muligt at anfægte de afgørelser, der træffes af det udvalg, som har til opgave at anerkende havnearbejdere, skal det bemærkes, at en foranstaltning, der indebærer en restriktion for en grundlæggende frihed, for at kunne anses for at være forholdsmæssig i forhold til det forfulgte formål, skal kunne gøres til genstand for en effektiv domstolsprøvelse, som er sikret ved chartrets artikel 47 (jf. i denne retning dom af 8.5.2019, PI, C-230/18, EU:C:2019:383, præmis 78-81).

101 Det tilkommer den forelæggende ret i sag C-407/19 i givet fald at efterprøve, om den fastsatte mulighed for at anlægge retssag til prøvelse af de afgørelser, der træffes af det administrative udvalg, opfylder kravene til en sådan prøvelse.

102 Derimod kan den omstændighed, at der ikke er fastsat bestemmelse om, at afgørelser om anerkendelse af havnearbejdere kan indbringes for et administrativt organ, ikke rejse tvivl om, hvorvidt en national foranstaltning, der gør en sådan anerkendelse obligatorisk, er nødvendig og forholdsmæssig.

103 Hvad for det fjerde angår spørgsmålet om, hvorvidt de anerkendte havnearbejdere er eller ikke er optaget i en pulje af arbejdstagere ved en afgørelse fra det administrative udvalg, skal det bemærkes, at det fremgår af oplysningerne fra den forelæggende ret i sag C-407/19, at den pool, der er fastsat i kongelig bekendtgørelse af 2004, som ændret, ikke udgør en ufleksibel pulje som den, der er nævnt i denne doms præmis 74, for så vidt som de arbejdstagere, der ikke er optaget i denne pool, således som det fremgår af denne kongelige bekendtgørelses artikel 2, stk. 3, har mulighed for at opnå beskæftigelse som havnearbejdere på grundlag af en arbejdsaftale.

104 Det fremgår imidlertid af denne sidstnævnte bestemmelse og af oplysningerne fra den forelæggende ret, at anerkendelsen af arbejdere, der ikke er optaget i poolen, er begrænset til varigheden af deres arbejdsaftale, mens de havnearbejdere, der er optaget i poolen, i henhold til artikel 2, stk. 2, i kongelig bekendtgørelse af 2004, som ændret, kan anerkendes for en tidsubegrænset periode.

105 I henhold til overgangsbestemmelsen i artikel 13/1 i kongelig bekendtgørelse af 2004, som ændret, blev muligheden for at opnå anerkendelse uden at være optaget i poolen i øvrigt oprindeligt begrænset til kun at omfatte havnearbejdere, der havde en tidsubegrænset arbejdsaftale, og denne mulighed blev gradvist udvidet til at omfatte havnearbejdere med arbejdsaftaler af kortere og kortere varighed. Det var først fra den 1. juli 2020, at alle havnearbejdere, der har en arbejdsaftale, kunne anerkendes som sådanne, uafhængigt af varigheden af deres arbejdsaftale.

106 I denne henseende skal det bemærkes, at en national lovgivning, hvorefter anerkendelsen af havnearbejdere skal fornys med rimelige mellemrum, ganske vist ikke er uforenelig med formålet om at opretholde sikkerheden i havneområderne og at forebygge arbejdsulykker, for så vidt som kravet om regelmæssig fornyelse af anerkendelsen gør det muligt at sikre, at havnearbejderne fortsat har de nødvendige kvalifikationer til at udføre de opgaver, som de har ansvaret for, på en sikker måde.

107 Imidlertid forekommer en lovgivning, hvorefter kun en del af havnearbejderne kan opnå en tidsubegrænset anerkendelse, mens anerkendelsen af visse andre havnearbejdere automatisk ophører ved udløbet af deres arbejdsaftale, selv om denne kun har været af meget kort varighed, hvilket indebærer, at disse sidstnævnte arbejdere skal gennemføre en ny anerkendelsesprocedure, hver gang de indgår en ny arbejdsaftale, ikke at være passende og nødvendig for at nå det formål, der er nævnt i den foregående præmis.

108 Der foreligger nemlig ikke hensyn, der kan begrunde denne forskellige behandling af de to kategorier af havnearbejdere, som befinder sig i helt sammenlignelige situationer med hensyn til sikkerheden på deres arbejdsplads.

109 Dette gælder så meget desto mere som havnearbejde er præget af korttidsansættelser, således som generaladvokaten har anført i punkt 157 i forslaget til afgørelse.

110 I den overgangsperiode, der er nævnt i denne doms præmis 105, er det nemlig kun de havnearbejdere, der er optaget i poolen, som har mulighed for at indgå en kortvarig arbejdsaftale, hvilket i praksis fører til en situation, hvor denne pool består af et begrænset antal havnearbejdere, som det er obligatorisk at benytte. Det er imidlertid allerede i denne doms præmis 74 anført, at oprettelsen af en sådan pulje udgør en uforholdsmæssig foranstaltning i forhold til formålet om at opretholde sikkerheden i havneområderne og kan ikke begrundes ud fra dette formål.

111 Selv efter overgangsperiodens udløb udgør den omstændighed, at de havnearbejdere, der ikke er optaget i poolen, skal anerkendes på ny, hver gang de indgår en ny arbejdsaftale, selv om de for nylig i forbindelse med indgåelsen af en tidligere kortvarig arbejdsaftale allerede er blevet anerkendt, i øvrigt en restriktion for de friheder, der er sikret ved artikel 45 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF, som ikke kan begrundes ud fra det formål, der er nævnt i den foregående præmis.

112 Det kan nemlig ikke med rimelighed antages, at sådanne arbejdere, kort tid efter at de er blevet anerkendt som havnearbejdere, kan have mistet de kvalifikationer og egenskaber, der umiddelbart forinden gav anledning til en sådan anerkendelse.

113 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål, det andet spørgsmål, litra d), samt det tredje og det fjerde spørgsmål i sag C-407/19 besvares med, at artikel 45 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en national ordning, hvorefter:

– anerkendelse af havnearbejdere varetages af et administrativt udvalg, der er paritetisk sammensat af medlemmer udpeget af arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationerne

– dette udvalg afhængigt af behovet for arbejdskraft desuden træffer afgørelse om, hvorvidt de anerkendte arbejdere skal optages i en pulje af havnearbejdere, idet anerkendelsens varighed for havnearbejdere, der ikke er optaget i denne pulje, er begrænset til varigheden af deres arbejdsaftale, således at der skal indledes en ny anerkendelsesprocedure for hver enkelt arbejdsaftale, de indgår

– der er ikke fastsat nogen frist, inden for hvilken det nævnte udvalg skal træffe afgørelse.

Om det andet spørgsmål, litra a)-c)

114 Med det andet spørgsmål, litra a)-c), ønsker den forelæggende ret i sag C-407/19 nærmere bestemt oplyst, om artikel 45 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en national ordning, hvorefter en arbejdstager for at kunne anerkendes som havnearbejder, medmindre den pågældende kan godtgøre, at vedkommende opfylder tilsvarende betingelser i en anden medlemsstat, skal:

– erklæres helbredsmæssigt egnet til at udføre havnearbejde af den eksterne tjeneste for forebyggelse og beskyttelse på arbejdspladsen, hvortil er knyttet den organisation, som alle de arbejdsgivere, der er aktive i det pågældende havneområde, er forpligtet til at tilslutte sig

– bestå de psykotekniske prøver, der afholdes af det organ, der er i denne forbindelse er udpeget af denne arbejdsgiverorganisation

– i tre uger have fulgt den forberedende undervisning om arbejdssikkerhed og erhvervelse af faglig egnethed og

– have bestået den afsluttende prøve vedrørende denne uddannelse.

115 Således som generaladvokaten har anført i punkt 140 i forslaget til afgørelse, udgør kravene til helbredsmæssig egnethed, bestået af en psykologisk prøve og en forudgående faglig uddannelse principielt betingelser, som er egnede til at opretholde sikkerheden i havneområderne, og som er forholdsmæssige i forhold til dette formål.

116 Som den belgiske regering har gjort gældende i sit skriftlige indlæg, giver sådanne krav nemlig en rimelig garanti for, at havnearbejde udføres på en måde, der er så sikker som mulig, af arbejdstagere, der har den fornødne dømmekraft, og som har en uddannelse og den rette motivation i forhold til at nedbringe antallet af arbejdsulykker og andre risici for den offentlige sikkerhed i forbindelse med godshåndtering.

117 Den omstændighed, at den tjeneste for forebyggelse og beskyttelse på arbejdspladsen, hvortil er knyttet arbejdsgiveren i det pågældende havneområde, skal kontrollere, om ansøgerne er helbredsmæssigt egnede til at blive anerkendt som havnearbejdere, og at det er denne samme organisation, der udpeger det organ, som skal udføre de psykotekniske prøver, som disse ansøgere skal bestå for at blive anerkendt, kan ikke i sig selv rejse tvivl om, hvorvidt de nævnte krav er egnede og forholdsmæssige.

118 Således som generaladvokaten har anført i punkt 141 i forslaget til afgørelse, skal sådanne lægeundersøgelser, tests eller prøver for at kunne anses for at være nødvendige og forholdsmæssige i forhold til det forfulgte formål imidlertid være udført under betingelser, der opfylder kravene om gennemsigtighed, objektivitet og upartiskhed.

119 Det tilkommer derfor den forelæggende ret i sag C-407/19 at efterprøve, om den rolle, som arbejdsgiverorganisationen og i givet fald de anerkendte havnearbejderes fagforeninger spiller i forbindelse med udpegelsen af de organer, som skal gennemføre sådanne undersøgelser, tests eller prøver, under de særlige omstændigheder i tvisterne i hovedsagerne kan rejse tvivl om, hvorvidt disse undersøgelser, tests eller prøver er gennemsigtige, objektive og upartiske.

120 Henset til ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål, litra a)-c), besvares med, at artikel 45 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF skal fortolkes således, at disse bestemmelser ikke er til hinder for en national ordning, hvorefter en arbejdstager for at kunne anerkendes som havnearbejder, medmindre den pågældende kan godtgøre, at vedkommende opfylder tilsvarende betingelser i en anden medlemsstat, skal:

– erklæres helbredsmæssigt egnet til at udføre havnearbejde af den eksterne tjeneste for forebyggelse og beskyttelse på arbejdspladsen, hvortil er knyttet den organisation, som alle de arbejdsgivere, der er aktive i det pågældende havneområde, er forpligtet til at tilslutte sig

– bestå de psykotekniske prøver, der afholdes af det organ, der er i denne forbindelse er udpeget af denne arbejdsgiverorganisation

– i tre uger have fulgt den forberedende undervisning om arbejdssikkerhed og erhvervelse af faglig egnethed og

– bestå den endelige prøve,

for så vidt som den opgave, som arbejdsgiverorganisationen og i givet fald de anerkendte havnearbejderes fagforeninger udfører i forbindelse med udpegelsen af de organer, som skal gennemføre sådanne undersøgelser, tests eller prøver, ikke kan rejse tvivl om, hvorvidt disse er gennemsigtige, objektive og upartiske.

Om det femte spørgsmål

121 Med det femte spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 45 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en national lovgivning, hvorefter havnearbejdere, der er anerkendt som sådanne i overensstemmelse med den lovbestemte ordning, der fandt anvendelse på dem før ikrafttrædelsen af denne lovgivning, i medfør af denne sidstnævnte lovgivning bevarer deres status som anerkendte havnearbejdere og på ny optages i den pulje af havnearbejdere, der er omhandlet i den nævnte lovgivning.

122 For så vidt som formålet med den ordning for anerkendelse af havnearbejdere, der er beskrevet af den forelæggende ret i sag C-407/19, er at opretholde sikkerheden i havneområderne og at forebygge arbejdsulykker, således som det fremgår af denne doms præmis 62, synes en national lovgivning, hvorefter havnearbejdere, der er anerkendt som sådanne under en tidligere tilsvarende ordning, bevarer deres anerkendelse under den nye ordning, ikke at være uegnet til at nå det forfulgte mål og heller ikke uforholdsmæssig i forhold til dette formål.

123 Det kan nemlig med rimelighed antages, at de havnearbejdere, der allerede er anerkendt under den tidligere ordning, allerede besidder de nødvendige kvalifikationer og egenskaber for at kunne opretholde sikkerheden i havneområderne.

124 Det fremgår af de oplysninger, som den forelæggende ret har fremlagt i sag C-407/19, at baggrunden for det femte spørgsmål skal findes i den argumentation, som sagsøgerne i hovedsagen har fremført i denne sag, hvorefter en foranstaltning som den, der er omhandlet i denne doms præmis 121, kan fratage en arbejdsgiver muligheden for direkte, dvs. uden for poolen, at ansætte allerede anerkendte havnearbejdere, for så vidt som disse havnearbejdere er tilbageholdende med at forlade denne pool med henblik på at indgå en sådan arbejdsaftale, idet de derved vil miste deres anerkendelse.

125 En sådan argumentation er imidlertid ikke rettet mod opretholdelsen under den nye lovbestemte ordning af den anerkendelse, som en havnearbejder har opnået i henhold til den tidligere lovbestemte ordning, men mod den omstændighed, at denne anerkendelse kun kan opretholdes, hvis den pågældende arbejder forlader poolen med henblik på at indgå en arbejdsaftale direkte med en arbejdsgiver.

126 I denne henseende, og som det fremgår af denne doms præmis 113, er artikel 45 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF til hinder for en national lovgivning, hvorefter en anerkendt havnearbejder, der ikke er optaget i den pulje af arbejdstagere, som er fastsat ved den nævnte lovgivning, skal gøres til genstand for en ny anerkendelsesprocedure for hver enkelt nye arbejdsaftale, som den pågældende indgår.

127 Henset til ovenstående betragtninger skal det femte spørgsmål i sag C-407/19 besvares med, at artikel 45 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF skal fortolkes således, at disse bestemmelser ikke er til hinder for en national lovgivning, hvorefter havnearbejdere, der er anerkendt som sådanne i overensstemmelse med den lovbestemte ordning, der fandt anvendelse på dem før ikrafttrædelsen af denne lovgivning, i medfør af denne sidstnævnte lovgivning bevarer deres status som anerkendte havnearbejdere og på ny optages i den pulje af havnearbejdere, som er fastsat ved den nævnte lovgivning.

Om det sjette spørgsmål

128 Med det sjette spørgsmål ønsker den forelæggende ret i sag C-407/19 nærmere bestemt oplyst, om artikel 45 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en national ordning, hvorefter den omstændighed, at en havnearbejder overføres til en pool af havnearbejdere i et andet havneområde end det, hvori den pågældende har opnået anerkendelse, er underlagt betingelser og nærmere vilkår, der er fastsat ved en kollektiv arbejdsoverenskomst.

129 Det skal indledningsvis bemærkes, at den omstændighed, at sådanne betingelser og nærmere vilkår er fastsat ved en kollektiv arbejdsoverenskomst, ikke indebærer, at disse betingelser og nærmere vilkår falder uden for anvendelsesområdet for de nævnte artikler (jf. i denne retning dom af 11.12.2007, International Transport Workers' Federation og Finnish Seamen's Union, C-438/05, EU:C:2007:772, præmis 33 og 34).

130 I denne henseende skal det bemærkes, at en national lovgivning, der opstiller betingelser – uanset om disse er fastsat ved lov eller følger af en kollektiv arbejdsoverenskomst – for en anerkendt havnearbejders mulighed for at arbejde i et andet havneområde end det, hvori den pågældende har opnået anerkendelse, udgør en restriktion for såvel arbejdskraftens frie bevægelighed som etableringsfriheden og den frie udveksling af tjenesteydelser.

131 En sådan lovgivning begrænser nemlig såvel en havnearbejders frihed til at udøve beskæftigelse i flere forskellige havneområder som muligheden for, at en virksomhed, der etablerer sig i et bestemt havneområde, eller som ønsker at levere tjenester dér, frit kan vælge at benytte sig af en havnearbejder, som har opnået anerkendelse i et andet havneområde.

132 Den belgiske regering har imidlertid i sit skriftlige indlæg gjort gældende, at anerkendelsen af en havnearbejder i henhold til artikel 4, stk. 2, i kongelig bekendtgørelse af 2004, som ændret, er gyldig for det enkelte havneområde, medmindre den pågældende er optaget i poolen i et bestemt havneområde. I dette sidstnævnte tilfælde afhænger overførslen fra et havneområde til et andet af spørgsmålet om, hvorvidt der er behov for arbejdskraft, og om der er adgang til ansættelsesreserven. Denne bestemmelse udelukker således alene muligheden for, at en havnearbejder, der er optaget i poolen, samtidig er aktiv uden for denne, hvad enten det er i det samme eller et andet havneområde. Muligheden for at arbejde i et andet havneområde står imidlertid åben for alle anerkendte havnearbejdere, der ikke er optaget i poolen.

133 I denne henseende skal det for det første præciseres, at en sådan lovgivning kan udgøre en restriktion for de friheder, der er sikret ved artikel 45 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF, selv om den kun vedrører et begrænset antal arbejdstagere.

134 For det andet skal det i lyset af de betragtninger, der fremgår af denne doms præmis 132, bemærkes, at for så vidt som en pool af havnearbejdere i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i den i hovedsagerne omhandlede nationale lovgivning, har til formål på ad hoc-basis at dække behovene for specialiseret arbejdskraft i hvert enkelt havneområde i den pågældende medlemsstat, kan den omstændighed, at overførslen af en havnearbejder mellem poolene i to forskellige områder under disse omstændigheder er underlagt betingelser og nærmere vilkår, der har til formål at sikre, at hver enkelt pool råder over en tilstrækkelig stor arbejdskraft, begrundes i det legitime hensyn om at opretholde sikkerheden i hvert enkelt havneområde. En foranstaltning, der fastsætter sådanne betingelser, kan nemlig bl.a. gøre det muligt at sikre, at der til stadighed findes et minimumsantal af kvalificerede arbejdstagere, der er i stand til at sikre, at havnen fungerer på en sikker måde. I det foreliggende tilfælde tilkommer det imidlertid den forelæggende ret at efterprøve, om en sådan foranstaltning er nødvendig og forholdsmæssig i forhold til dette formål.

135 Henset til samtlige disse betragtninger skal det sjette spørgsmål i sag C-407/19 besvares med, at artikel 45 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF skal fortolkes således, at disse bestemmelser ikke er til hinder for en national ordning, der fastsætter, at overførslen af en havnearbejder til puljen af arbejdstagere i et andet havneområde end det, hvor den pågældende har opnået sin anerkendelse, er underlagt betingelser og nærmere vilkår, der er fastsat ved en kollektiv arbejdsoverenskomst, for så vidt som disse betingelser og nærmere vilkår er nødvendige og forholdsmæssige i forhold til formålet om at opretholde sikkerheden i hvert enkelt havneområde, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

Om det syvende spørgsmål

136 Med det syvende spørgsmål ønsker den forelæggende ret i sag C-407/19 nærmere bestemt oplyst, om artikel 45 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en national ordning, der fastsætter, at logistiske arbejdstagere skal råde over et »sikkerhedscertifikat«, der er udstedt mod forevisning af deres identitetskort og arbejdsaftale, og i hvilken forbindelse de nærmere vilkår for udstedelse og den procedure, der skal følges for at opnå dette certifikat, er fastsat ved en kollektiv arbejdsoverenskomst.

137 Med dette spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, om en national ordning, der begrænser sig til at fastsætte, at det »sikkerhedscertifikat«, som de logistiske arbejdstagere, der er beskæftiget i et havneområde, skal råde over, udstedes mod forevisning af deres identitetskort og arbejdsaftale, idet de øvrige vilkår for at udstede dette certifikat og den procedure, der skal følges for at opnå dette dokument, fastsættes ved en kollektiv arbejdsoverenskomst, er forenelig med artikel 45 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF.

138 Det skal i denne henseende bemærkes, således som det fremgår af denne doms præmis 129, at selv om artikel 45 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF principielt ikke er til hinder for, at arbejdsvilkårene i en medlemsstat fastsættes ved en kollektiv arbejdsoverenskomst, forholder det sig ikke desto mindre således, at de derved fastsatte vilkår ikke er udelukket fra disse artiklers anvendelsesområde.

139 Ved vurderingen af, om restriktionerne for de friheder, der er sikret ved de nævnte artikler, og som følger af kravet om, at enhver logistisk arbejdstager, der er aktiv i et havneområde, skal råde over et »sikkerhedscertifikat«, er forholdsmæssige og nødvendige, skal der imidlertid nødvendigvis tages hensyn til de konkrete vilkår for udstedelse af dette certifikat og den procedure, der skal følges med henblik herpå, som er fastsat ved en kollektiv arbejdsoverenskomst.

140 I forbindelse med denne vurdering skal det kontrolleres, at betingelserne for udstedelse af et sådant certifikat udelukkende vedrører spørgsmålet om, hvorvidt den pågældende logistiske arbejdstager besidder de egenskaber og kvalifikationer, der er nødvendige for at opretholde sikkerheden i havneområdet, og at den procedure, der er fastsat for udstedelse af dette certifikat, ikke medfører urimelige og uforholdsmæssige administrative byrder.

141 Navnlig kan kravet om, at den pågældendes arbejdsaftale skal fremlægges i forbindelse med udstedelsen af »sikkerhedscertifikatet«, medføre, at arbejdsgiveren eller den pågældende arbejdstager pålægges at ansøge om udstedelse af et nyt certifikat, hver gang der indgås en ny arbejdsaftale. For så vidt som havnearbejde er præget af korttidsansættelser, således som det fremgår af denne doms præmis 109, kan et sådant krav være urimeligt og uforholdsmæssigt. Som Kommissionen har anført i sit skriftlige indlæg, er det tilstrækkeligt at fastsætte, at et sådant certifikat skal fornys regelmæssigt, og at dette certifikat fortsat er gyldigt efter opsigelsen af en kortvarig arbejdsaftale.

142 Henset til ovenstående betragtninger skal det syvende spørgsmål i sag C-407/19 besvares med, at artikel 45 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF skal fortolkes således, at disse bestemmelser ikke er til hinder for en national ordning, der fastsætter, at logistiske arbejdstagere skal råde over et

»sikkerhedscertifikat«, der udstedes mod forevisning af deres identitetskort og arbejdsaftale, og i hvilken forbindelse de nærmere vilkår for udstedelse og den procedure, der skal følges for at opnå dette certifikat, er fastsat ved en kollektiv arbejdsoverenskomst, for så vidt som betingelserne for udstedelse af et sådant certifikat er nødvendige og forholdsmæssige i forhold til formålet om at opretholde sikkerheden i havneområderne, og for så vidt som den procedure, der er fastsat for udstedelse af dette certifikat, ikke medfører urimelige og uforholdsmæssige administrative byrder.

Sagsomkostninger

143 Da sagens behandling i forhold til hovedsagernes parter udgør et led i de sager, der verserer for de forelæggende retter, tilkommer det disse at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

1) **Artikel 49 TEUF og 56 TEUF skal fortolkes således, at disse bestemmelser ikke er til hinder for en national ordning, hvorefter personer eller virksomheder, der ønsker at udføre havnearbejde i et havneområde, herunder aktiviteter, der ikke vedrører lastning og losning af skibe i egentlig forstand, er forpligtet til kun at benytte sig af havnearbejdere, der er anerkendt som sådanne i overensstemmelse med de betingelser og nærmere vilkår, der er fastsat under denne ordning, for så vidt som de nævnte betingelser og nærmere vilkår dels er baseret på objektive kriterier, der ikke er udtryk for forskelsbehandling, og som er kendt på forhånd, og som tillader havnearbejdere fra andre medlemsstater at godtgøre, at de i deres oprindelsesstat opfylder krav, som svarer til dem, der finder anvendelse på nationale havnearbejdere, dels ikke opretter en begrænset pulje af arbejdere, der kan opnå en sådan anerkendelse.**

2) **Artikel 45 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en national ordning, hvorefter:**

   – **anerkendelse af havnearbejdere varetages af et administrativt udvalg, der er paritetisk sammensat af medlemmer udpeget af arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationerne**

   – **dette udvalg afhængigt af behovet for arbejdskraft desuden træffer afgørelse om, hvorvidt de anerkendte arbejdere skal optages i en pulje af havnearbejdere, idet anerkendelsens varighed for havnearbejdere, der ikke er optaget i denne pulje, er begrænset til varigheden af deres arbejdsaftale, således at der skal indledes en ny anerkendelsesprocedure for hver enkelt arbejdsaftale, de indgår, og**

   – **der er ikke fastsat nogen frist, inden for hvilken det nævnte udvalg skal træffe afgørelse.**

3) **Artikel 45 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en national ordning, hvorefter en arbejdstager for at kunne anerkendes som havnearbejder, medmindre den pågældende kan godtgøre, at vedkommende opfylder tilsvarende betingelser i en anden medlemsstat, skal:**

   – **erklæres helbredsmæssigt egnet til at udføre havnearbejde af den eksterne tjeneste for forebyggelse og beskyttelse på arbejdspladsen, hvortil er knyttet den organisation, som alle de arbejdsgivere, der er aktive i det pågældende havneområde, er forpligtet til at tilslutte sig**

– **bestå de psykotekniske prøver, der afholdes af det organ, der er i denne forbindelse er udpeget af denne arbejdsgiverorganisation**

– **i tre uger have fulgt den forberedende undervisning om arbejdssikkerhed og erhvervelse af faglig egnethed og**

– **bestå den endelige prøve,**

for så vidt som den opgave, som arbejdsgiverorganisationen og i givet fald de anerkendte havnearbejderes fagforeninger udfører i forbindelse med udpegelsen af de organer, som skal gennemføre sådanne undersøgelser, tests eller prøver, ikke kan rejse tvivl om, hvorvidt disse er gennemsigtige, objektive og upartiske.

4) **Artikel 45 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF skal fortolkes således, at disse bestemmelser ikke er til hinder for en national lovgivning, hvorefter havnearbejdere, der er anerkendt som sådanne i overensstemmelse med den lovbestemte ordning, der fandt anvendelse på dem før ikrafttrædelsen af denne lovgivning, i medfør af denne sidstnævnte lovgivning bevarer deres status som anerkendte havnearbejdere og på ny optages i den pulje af havnearbejdere, som er fastsat ved den nævnte lovgivning.**

5) **Artikel 45 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF skal fortolkes således, at disse bestemmelser ikke er til hinder for en national ordning, der fastsætter, at overførslen af en havnearbejder til puljen af arbejdstagere i et andet havneområde end det, hvor den pågældende har opnået sin anerkendelse, er underlagt betingelser og nærmere vilkår, der er fastsat ved en kollektiv arbejdsoverenskomst, for så vidt som disse betingelser og nærmere vilkår er nødvendige og forholdsmæssige i forhold til formålet om at opretholde sikkerheden i hvert enkelt havneområde, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.**

6) **Artikel 45 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF skal fortolkes således, at disse bestemmelser ikke er til hinder for en national ordning, der fastsætter, at logistiske arbejdstagere skal råde over et »sikkerhedscertifikat«, der udstedes mod forevisning af deres identitetskort og arbejdsaftale, og i hvilken forbindelse de nærmere vilkår for udstedelse og den procedure, der skal følges for at opnå dette certifikat, er fastsat ved en kollektiv arbejdsoverenskomst, for så vidt som betingelserne for udstedelse af et sådant certifikat er nødvendige og forholdsmæssige i forhold til formålet om at opretholde sikkerheden i havneområderne, og for så vidt som den procedure, der er fastsat for udstedelse af dette certifikat, ikke medfører urimelige og uforholdsmæssige administrative byrder.**

Underskrifter